

Doktori kurzus

2025/26/2

Vallás-és Társadalomtudomány

Cím:	"Menthetetlenül egyek vagyunk - Pilinszky ökumenikus teopoézisa"
Téma:	Evangélikusnak lenni = ökumenikusnak lenni - vallja a Lutheránus Világszövetség (LWF) egyik alaptézise. Ebből a megállapításból kiindulva: az ökumenikus aspektus evangélikus aspektus is egyben. Pilinszky János lírája és prózája katolikus - "költő vagyok, és katolikus", illetve "szeretnék katolikus költő lenni a szónak abban értelmében, hogy katolikus annyit tesz, mint egyetemes" - de ugyanakkor ökumenikus művészet is, a fogalom egyetemességre és egységre törekvő voltának tekintetében. A "mind egy(ek) legyenek" (Jn 17,21) jézusi, evangéliumi tanítása alapján megállapíthatjuk, hogy Pilinszky egész esszenciális teológiája, evangéliumi esztétikája ökumenikus, egyetemességet hirdető teológia, és még inkább teopoézis. Pilinszky újszövetségi alapon álló életműve túlmutat felekezeti megosztottságon, túlfutott lokalitáson és dogmatikus szakadékokon, éppen ezért képes összekötni embert-emberrel, és rámutatni a legalapvetőbb közös alapokra. Pilinszky szerepe hídszerep nemcsak felekezetek között, de irodalom és teológia között, sőt a teológiai területek között is. Teopoézisének aktualitása, relevanciája minden kétséget kizárólag működőképes, túlmutat a hazai érvényességen és nemzetközi környezetben is egyetemes üzenettel bír. Provokál, de ugyanakkor elegánsan felmutatja: így is lehet.
Tematika:	1. Pilinszky önéletrajzai és annak konzekvenciái Ki ő? Kik vagyunk mi, akik olvassuk őt? Értjük őt? Jól értjük őt? Az (ön)életrajz(ok) hogyan kapcsolódik/nak az életműhöz? Amikor egyre inkább eljelentéktelenedik a szó, amikor ijesztővé válik a hosszú szöveg, vajon segíthet-e a XX. század egyik nagy tanúja az újratervezésben? Honnan indul, hova érkezik meg a 105 éve született és 45 éve meghalt művész?

	2. Szög és olaj - és ami azon túl van Mik azok a súlypontok, amik túlmutatnak a felekezeti törésvonalakon Pilinszky 'Új Ember'-es írásaiban? Meg lehet-e tanulni a Pilinszky által a tökéletességig csiszolt teológiai sűrítést? Hogyan írható le a leírhatatlan, hogyan adható át az átadhatatlan? Hogyan válnak ma is hiteles megszólalás részeseivé a „szög és olaj” szövegei? 3. Bibliai hagyomány? Művészetteológia? Történelmi tapasztalat? Inkarnáció. Szolidaritás. Apokrif. Szintézis. Pilinszky és a teodícea? Szenvedés, mint keresztút? Amikor már csak az Újszövetség marad. 4. Miért éppen Simone Weil? Kereszténység és misztika. A misztikus Pilinszky. Simone Weil, mint tanú. Karl Rahner és Hans Urs von Balthasar. 5. Húség a labirintushoz Summa summarum. Esterházy Péter. Borbély Szilárd. Hegyi Béla. Szilágyi János. Maár Gyula.
Oktató:	Dr. Gáncs Tamás
Helyszín és időpontok:	Evangélikus Hittudományi Egyetem
A kurzus teljesítése	1 kredit: A kurzus 5 alkalmán való aktív jelenlét (részvétel az órai diszkusszióban, saját meglátások megfogalmazása) 2 kredit: A kurzus 5 alkalmán való aktív jelenlét (részvétel az órai diszkusszióban, saját meglátások megfogalmazása), valamint a felsorolt szakirodalom közül egy kiválasztott könyv/tanulmány elolvasása (erről rövid visszajelzés adása) 3 kredit: A kurzus 5 alkalmán való aktív jelenlét (részvétel az órai diszkusszióban, saját meglátások megfogalmazása), valamint egy 15 perces referátum megtartása (és írásban beadása) az ajánlott témák közül és a kiadott szakirodalom alapján 5 kredit: A kurzus 5 alkalmán való aktív jelenlét (részvétel az órai diszkusszióban, saját meglátások megfogalmazása), egy 15 perces referátum megtartása (és írásban beadása) az ajánlott témák közül és a kiadott szakirodalom alapján; továbbá a referátum alapján (vagy más, a kurzushoz kapcsolódó témában) elkészített írásbeli dolgozat max. 10 oldal terjedelemben

Irodalom:

- Pilinszky János: Önéletrajzaim, Magvető Kiadó, 2021
- Kuklay Antal: A kráter peremén, Open Art Kiadó, 2005
- Tüskés Tibor: Pilinszky János, Szépirodalmi Kiadó, 1986
- Mártonffy Marcell: Biblikus hagyomány és történelmi tapasztalat Pilinszky esszéiben, Gondolat Kiadó, 2019
- Szigeti Lajos Sándor: Evangélium és esztétikum, Széphalom Könyvműhely, 1996
- Hafner Zoltán (szerk): Pilinszky János: Senkiföldjén, Nap Kiadó, 2000
- Török Endre (szerk): Beszélgetések Pilinszky Jánossal, Magvető Kiadó, 1983
- Pilinszky János összegyűjtött levelei, Osiris Kiadó, 1997
- Pilinszky János összes versei, Osiris Kiadó, 1998
- Pilinszky János: Publicisztikai írások, Osiris Kiadó, 1999
- Pilinszky János: Szög és Olaj, Vigilia Kiadó, 1982
- Beszélgetések Sheryl Suttonnal, 2020
- Bogyay Katalin: Pilinszky újra..., Holnap Kiadó, 2021